ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 24.5.2023
COM(2023) 608 final

Σύσταση για

ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

σχετικά με το εθνικό πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων 2023 της Ελλάδας και τη διατύπωση γνώμης του Συμβουλίου σχετικά με το πρόγραμμα σταθερότητας 2023 της Ελλάδας

{SWD(2023) 608 final}

Σύσταση για

ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

σχετικά με το εθνικό πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων 2023 της Ελλάδας και τη διατύπωση γνώμης του Συμβουλίου σχετικά με το πρόγραμμα σταθερότητας 2023 της Ελλάδας

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ,

Έχοντας υπόψη τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και ιδίως το άρθρο 121 παράγραφος 2 και το άρθρο 148 παράγραφος 4,

Έχοντας υπόψη τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1466/97 του Συμβουλίου, της 7ης Ιουλίου 1997, για την ενίσχυση της εποπτείας της δημοσιονομικής κατάστασης και την εποπτεία και τον συντονισμό των οικονομικών πολιτικών[1], και ιδίως το άρθρο 5 παράγραφος 2,

Έχοντας υπόψη τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1176/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Νοεμβρίου 2011, σχετικά με την πρόληψη και τη διόρθωση των υπερβολικών μακροοικονομικών ανισορροπιών[2], και ιδίως το άρθρο 6 παράγραφος 1,

Έχοντας υπόψη τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής,

Έχοντας υπόψη τα ψηφίσματα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου,

Έχοντας υπόψη τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της επιτροπής απασχόλησης,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Οικονομικής και Δημοσιονομικής Επιτροπής,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Επιτροπής Κοινωνικής Προστασίας,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Επιτροπής Οικονομικής Πολιτικής,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

(1) Ο κανονισμός (ΕΕ) 2021/241 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου[3], με τον οποίο θεσπίστηκε ο μηχανισμός ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, άρχισε να ισχύει στις 19 Φεβρουαρίου 2021. Ο μηχανισμός ανάκαμψης και ανθεκτικότητας παρέχει χρηματοδοτική στήριξη στα κράτη μέλη για την υλοποίηση μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων, η οποία συνεπάγεται δημοσιονομική ώθηση χρηματοδοτούμενη από την ΕΕ. Σύμφωνα με τις προτεραιότητες του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, συμβάλλει στην οικονομική και κοινωνική ανάκαμψη και στην υλοποίηση βιώσιμων μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων, ιδίως για την προώθηση της πράσινης και της ψηφιακής μετάβασης και την ενίσχυση της ανθεκτικότητας των οικονομιών των κρατών μελών. Συμβάλλει επίσης στην ενίσχυση των δημόσιων οικονομικών και στην τόνωση της ανάπτυξης και της δημιουργίας θέσεων εργασίας μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα, στη βελτίωση της εδαφικής συνοχής εντός της ΕΕ και στη στήριξη της συνεχιζόμενης εφαρμογής

[1] ΕΕ L 209 της 2.8.1997, σ. 1.

[2] ΕΕ L 306 της 23.11.2011, σ. 25.

[3] Κανονισμός (ΕΕ) 2021/241 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Φεβρουαρίου 2021, για τη θέσπιση του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (ΕΕ L 57 της 18.2.2021, σ. 17).

του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων. Η μέγιστη χρηματοδοτική συνεισφορά ανά κράτος μέλος στο πλαίσιο του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας επικαιροποιήθηκε στις 30 Ιουνίου 2022, σύμφωνα με το άρθρο 11 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241.

(2) Στις 22 Νοεμβρίου 2022, η Επιτροπή ενέκρινε την ετήσια έρευνα για τη βιώσιμη ανάπτυξη 2023[4], η οποία σηματοδότησε την έναρξη του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου 2023 για τον συντονισμό των οικονομικών πολιτικών. Στις 23 Μαρτίου 2023, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ενέκρινε τις προτεραιότητες της έρευνας με βάση τις τέσσερις παραμέτρους της ανταγωνιστικής βιωσιμότητας. Στις 22 Νοεμβρίου 2022, βάσει του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1176/2011, η Επιτροπή ενέκρινε επίσης την έκθεση του μηχανισμού επαγρύπνησης 2023, στην οποία η Ελλάδα συγκαταλέγεται μεταξύ των κρατών μελών που μπορεί να αντιμετωπίζουν ή ενδέχεται να αντιμετωπίσουν ανισορροπίες και για τα οποία απαιτείται εμπεριστατωμένη επισκόπηση. Την ίδια ημερομηνία, η Επιτροπή ενέκρινε επίσης γνώμη σχετικά με το σχέδιο δημοσιονομικού προγράμματος 2023 της Ελλάδας. Η Επιτροπή ενέκρινε επίσης σύσταση για σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με την οικονομική πολιτική της ζώνης του ευρώ, η οποία εκδόθηκε από το Συμβούλιο στις 16 Μαΐου 2023, καθώς και την πρόταση σχετικά με την κοινή έκθεση για την απασχόληση 2023 όπου αναλύεται η εφαρμογή των κατευθυντήριων γραμμών για την απασχόληση και των αρχών του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων, η οποία εγκρίθηκε από το Συμβούλιο στις 13 Μαρτίου 2023.

(3) Μολονότι οι οικονομίες της ΕΕ επιδεικνύουν αξιοσημείωτη ανθεκτικότητα, το γεωπολιτικό πλαίσιο εξακολουθεί να έχει αρνητικές επιπτώσεις. Ενόσω η ΕΕ παραμένει σταθερά στο πλευρό της Ουκρανίας, το θεματολόγιο οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής της ΕΕ επικεντρώνεται στη μείωση των αρνητικών επιπτώσεων των ενεργειακών κλυδωνισμών τόσο στα ευάλωτα νοικοκυριά όσο και στις επιχειρήσεις βραχυπρόθεσμα, καθώς και στη συνέχιση των προσπαθειών για την επίτευξη της πράσινης και της ψηφιακής μετάβασης, τη στήριξη της βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης, τη διασφάλιση της μακροοικονομικής σταθερότητας και την αύξηση της ανθεκτικότητας μεσοπρόθεσμα. Επικεντρώνεται επίσης σε μεγάλο βαθμό στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας και της παραγωγικότητας της ΕΕ.

(4) Την 1η Φεβρουαρίου 2023, η Επιτροπή εξέδωσε ανακοίνωση με τίτλο «Βιομηχανικό σχέδιο της Πράσινης Συμφωνίας για την εποχή των μηδενικών καθαρών εκπομπών»[5] με σκοπό την τόνωση της ανταγωνιστικότητας της βιομηχανίας των μηδενικών καθαρών εκπομπών της ΕΕ και τη στήριξη της ταχείας μετάβασης στην κλιματική ουδετερότητα. Το σχέδιο συμπληρώνει τις συνεχιζόμενες προσπάθειες στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας και του REPowerEU. Στόχος του είναι να παράσχει ένα πιο υποστηρικτικό περιβάλλον για την κλιμάκωση της ενωσιακής παραγωγικής ικανότητας όσον αφορά τις τεχνολογίες και τα προϊόντα μηδενικών καθαρών εκπομπών που απαιτούνται για την επίτευξη των φιλόδοξων στόχων της ΕΕ για το κλίμα, καθώς και για τη διασφάλιση της πρόσβασης σε σχετικές κρίσιμες πρώτες ύλες, μεταξύ άλλων με τη διαφοροποίηση της προμήθειας, την κατάλληλη αξιοποίηση των γεωλογικών πόρων στα κράτη μέλη και τη μεγιστοποίηση της ανακύκλωσης των πρώτων υλών. Το σχέδιο βασίζεται σε τέσσερις πυλώνες: προβλέψιμο και απλουστευμένο ρυθμιστικό περιβάλλον, επιτάχυνση της πρόσβασης σε χρηματοδότηση, βελτίωση των δεξιοτήτων και ανοικτό εμπόριο για ανθεκτικές

[4] COM(2022) 780 final.
[5] COM(2023) 62 final.

αλυσίδες εφοδιασμού. Στις 16 Μαρτίου 2023, η Επιτροπή εξέδωσε επίσης ανακοίνωση με τίτλο *Μακροπρόθεσμη ανταγωνιστικότητα της ΕΕ: προοπτικές μετά το 2030*[6], διαρθρωμένη με βάση εννέα αλληλοενισχυόμενους κινητήριους μοχλούς, με στόχο να καταβληθούν προσπάθειες για ένα κανονιστικό πλαίσιο που θα ενισχύει την ανάπτυξη. Η ανακοίνωση καθορίζει προτεραιότητες πολιτικής που αποσκοπούν στην ενεργό εξασφάλιση διαρθρωτικών βελτιώσεων, καλά εστιασμένων επενδύσεων και κανονιστικών μέτρων για τη μακροπρόθεσμη ανταγωνιστικότητα της ΕΕ και των κρατών μελών της. Οι παρακάτω συστάσεις συμβάλλουν στην υλοποίηση αυτών των προτεραιοτήτων.

(5) Το 2023 το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο για τον συντονισμό των οικονομικών πολιτικών εξακολουθεί να εξελίσσεται σύμφωνα με την εφαρμογή του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας. Η πλήρης εφαρμογή των σχεδίων ανάκαμψης και ανθεκτικότητας εξακολουθεί να είναι απαραίτητη για την υλοποίηση των προτεραιοτήτων πολιτικής στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, δεδομένου ότι τα σχέδια αφορούν το σύνολο ή σημαντικό υποσύνολο των σχετικών ειδικών ανά χώρα συστάσεων που εκδόθηκαν τα προηγούμενα έτη. Οι ειδικές ανά χώρα συστάσεις των ετών 2019, 2020 και 2022 παραμένουν εξίσου συναφείς και για τα σχέδια ανάκαμψης και ανθεκτικότητας που αναθεωρούνται, επικαιροποιούνται ή τροποποιούνται σύμφωνα με τα άρθρα 14, 18 και 21 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241.

(6) Ο κανονισμός REPowerEU[7], που εκδόθηκε στις 27 Φεβρουαρίου 2023, αποσκοπεί στην ταχεία σταδιακή κατάργηση της εξάρτησης της ΕΕ από τις ρωσικές εισαγωγές ορυκτών καυσίμων. Θα συμβάλει στην ενεργειακή ασφάλεια και στη διαφοροποίηση του ενεργειακού εφοδιασμού της ΕΕ, ενώ παράλληλα θα αυξήσει την αξιοποίηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, τις ικανότητες αποθήκευσης ενέργειας και την ενεργειακή απόδοση. Ο κανονισμός επιτρέπει στα κράτη μέλη να προσθέσουν νέο κεφάλαιο για το REPowerEU στα εθνικά τους σχέδια ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, με στόχο τη χρηματοδότηση καίριων μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων που θα συμβάλουν στην επίτευξη των στόχων του REPowerEU. Θα συμβάλουν επίσης στην τόνωση της ανταγωνιστικότητας της βιομηχανίας των μηδενικών καθαρών εκπομπών της ΕΕ, όπως περιγράφεται στο βιομηχανικό σχέδιο της Πράσινης Συμφωνίας για την εποχή των μηδενικών καθαρών εκπομπών, καθώς και στην υλοποίηση των ειδικών ανά χώρα συστάσεων σχετικά με την ενέργεια οι οποίες εκδόθηκαν για τα κράτη μέλη το 2022 και, κατά περίπτωση, το 2023. Με τον κανονισμό REPowerEU θεσπίζεται νέα κατηγορία μη επιστρεπτέας χρηματοδοτικής στήριξης, η οποία διατίθεται στα κράτη μέλη για τη χρηματοδότηση νέων μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων σχετικά με την ενέργεια στο πλαίσιο των σχεδίων ανάκαμψης και ανθεκτικότητάς τους.

(7) Στις 8 Μαρτίου 2023, η Επιτροπή εξέδωσε ανακοίνωση με την οποία παρέχει κατευθύνσεις δημοσιονομικής πολιτικής για το 2024. Αποσκοπεί στη στήριξη της προετοιμασίας των προγραμμάτων σταθερότητας και σύγκλισης των κρατών μελών και, ως εκ τούτου, στην ενίσχυση του συντονισμού των πολιτικών[8]. Η Επιτροπή υπενθύμισε ότι η γενική ρήτρα διαφυγής του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης

---

6 COM(2023) 168 final.

7 Κανονισμός (ΕΕ) 2023/435 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Φεβρουαρίου 2023, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241 όσον αφορά τα κεφάλαια για το REPowerEU στα σχέδια ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 1303/2013, (ΕΕ) 2021/1060 και (ΕΕ) 2021/1755 και της οδηγίας 2003/87/ΕΚ (ΕΕ L 63 της 28.2.2023, σ. 1).

8 COM(2023) 141 final.

θα απενεργοποιηθεί στα τέλη του 2023. Ζήτησε την ανάληψη δημοσιονομικών πολιτικών κατά την περίοδο 2023-2024 οι οποίες θα διασφαλίσουν τη μεσοπρόθεσμη βιωσιμότητα του χρέους και θα αυξήσουν τη δυνητική ανάπτυξη με βιώσιμο τρόπο. Τα κράτη μέλη κλήθηκαν να προσδιορίσουν στα οικεία προγράμματα σταθερότητας και σύγκλισης 2023 τον τρόπο με τον οποίο τα δημοσιονομικά τους σχέδια θα διασφαλίσουν την τήρηση της τιμής αναφοράς του 3 % του ΑΕΠ για το έλλειμμα, καθώς και την εύλογη και συνεχή μείωση του χρέους, ή τη διατήρηση του χρέους σε συνετά επίπεδα, μεσοπρόθεσμα. Η Επιτροπή κάλεσε τα κράτη μέλη να καταργήσουν σταδιακά τα εθνικά δημοσιονομικά μέτρα που θέσπισαν για την προστασία των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων από τους κλυδωνισμούς των τιμών της ενέργειας, αρχίζοντας από τα λιγότερο στοχευμένα. Επισήμανε ότι, εάν τα μέτρα στήριξης χρειαστεί να παραταθούν λόγω νέων πιέσεων στις τιμές της ενέργειας, τα κράτη μέλη θα πρέπει να στοχοθετήσουν τα μέτρα τους πολύ καλύτερα απ' ό,τι στο παρελθόν προς όφελος των ευάλωτων νοικοκυριών και επιχειρήσεων. Η Επιτροπή πρότεινε οι δημοσιονομικές συστάσεις να ποσοτικοποιηθούν, να διαφοροποιηθούν και να διατυπωθούν με βάση τις καθαρές πρωτογενείς δαπάνες, όπως προτείνεται στην ανακοίνωσή της σχετικά με τις κατευθύνσεις για τη μεταρρύθμιση του πλαισίου οικονομικής διακυβέρνησης της ΕΕ[9]. Συνέστησε σε όλα τα κράτη μέλη να συνεχίσουν να προστατεύουν τις εθνικά χρηματοδοτούμενες επενδύσεις και να διασφαλίσουν την αποτελεσματική χρήση των κονδυλίων του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και άλλων ταμείων της ΕΕ, ιδίως υπό το πρίσμα της πράσινης και της ψηφιακής μετάβασης και των στόχων ανθεκτικότητας. Η Επιτροπή επισήμανε ότι θα προτείνει στο Συμβούλιο να κινήσει διαδικασίες υπερβολικού ελλείμματος στη βάση του ελλείμματος την άνοιξη του 2024, βάσει των απολογιστικών στοιχείων του 2023, σύμφωνα με τις ισχύουσες νομικές διατάξεις.

(8) Στις 26 Απριλίου 2023, η Επιτροπή υπέβαλε νομοθετικές προτάσεις για την υλοποίηση συνολικής μεταρρύθμισης των κανόνων οικονομικής διακυβέρνησης της ΕΕ. Κεντρικός στόχος των προτάσεων είναι η ενίσχυση της βιωσιμότητας του δημόσιου χρέους και η προώθηση της βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης σε όλα τα κράτη μέλη μέσω μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων. Σκοπός των προτάσεων είναι να παράσχουν στα κράτη μέλη τη δυνατότητα μεγαλύτερου ελέγχου στην κατάρτιση των μεσοπρόθεσμων σχεδίων τους, προβλέποντας παράλληλα ένα αυστηρότερο καθεστώς επιβολής για να διασφαλίσουν ότι τα κράτη μέλη εκπληρώνουν τις δεσμεύσεις που αναλαμβάνουν στο πλαίσιο των μεσοπρόθεσμων δημοσιονομικών-διαρθρωτικών σχεδίων τους. Στόχος είναι να ολοκληρωθεί το νομοθετικό έργο το 2023.

(9) Στις 30 Απριλίου 2021, η Ελλάδα υπέβαλε στην Επιτροπή το εθνικό σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, σύμφωνα με το άρθρο 18 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241. Δυνάμει του άρθρου 19 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241, η Επιτροπή αξιολόγησε τη συνάφεια, την αποτελεσματικότητα, την αποδοτικότητα και τη συνοχή του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές αξιολόγησης του παραρτήματος V του εν λόγω κανονισμού. Στις 13 Ιουλίου 2021, το Συμβούλιο εξέδωσε την απόφασή του σχετικά με την έγκριση της αξιολόγησης του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας της Ελλάδας[10]. Η αποδέσμευση των δόσεων εξαρτάται από απόφαση της Επιτροπής, η οποία

9 COM(2022) 583 final.

10 Εκτελεστική απόφαση του Συμβουλίου, της 13ης Ιουλίου 2021, για την έγκριση της αξιολόγησης του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας της Ελλάδας (ST 10152/21· ST 10152/21 ADD 1).

λαμβάνεται σύμφωνα με το άρθρο 24 παράγραφος 5 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241, ότι η Ελλάδα έχει επιτύχει ικανοποιητικά τα σχετικά ορόσημα και τους στόχους που έχουν καθοριστεί στην εκτελεστική απόφαση του Συμβουλίου. Η ικανοποιητική εκπλήρωση προϋποθέτει ότι η επίτευξη των προηγούμενων οροσήμων και στόχων δεν έχει αναιρεθεί.

(10) Στις 2 Μαΐου 2023, η Ελλάδα υπέβαλε το οικείο εθνικό πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων 2023 και, στις 29 Απριλίου 2023, το οικείο πρόγραμμα σταθερότητας 2023, σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1466/97. Τα δύο προγράμματα αξιολογήθηκαν από κοινού για να ληφθεί υπόψη η διασύνδεσή τους. Σύμφωνα με το άρθρο 27 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241, το εθνικό πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων 2023 αποτυπώνει επίσης την εξαμηνιαία έκθεση της Ελλάδας σχετικά με την πρόοδο που έχει σημειωθεί όσον αφορά την επίτευξη του οικείου σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας.

(11) Στις 24 Μαΐου 2023 η Επιτροπή δημοσίευσε την έκθεση χώρας 2023 για την Ελλάδα[11]. Αξιολόγησε την πρόοδο της Ελλάδας όσον αφορά την εφαρμογή των σχετικών ειδικών ανά χώρα συστάσεων που εκδόθηκαν από το Συμβούλιο μεταξύ 2019 και 2022 και προέβη σε απολογισμό της εφαρμογής του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας της Ελλάδας. Με βάση την ανάλυση αυτή, η έκθεση χώρας εντόπισε κενά σε σχέση με τις προκλήσεις που δεν περιλαμβάνονται, ή περιλαμβάνονται μόνο εν μέρει, στο σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, καθώς και τις νέες και αναδυόμενες προκλήσεις. Αξιολόγησε επίσης την πρόοδο της Ελλάδας όσον αφορά την υλοποίηση του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων και την επίτευξη των πρωταρχικών στόχων της ΕΕ για την απασχόληση, τις δεξιότητες και τη μείωση της φτώχειας, καθώς και την πρόοδο όσον αφορά την επίτευξη των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών.

(12) Η Επιτροπή διενήργησε εμπεριστατωμένη επισκόπηση βάσει του άρθρου 5 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1176/2011 για την Ελλάδα και δημοσίευσε τα αποτελέσματά της στις 24 Μαΐου 2023[12]. Κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η Ελλάδα αντιμετωπίζει υπερβολικές μακροοικονομικές ανισορροπίες. Ειδικότερα, οι ευπάθειες που σχετίζονται με το υψηλό δημόσιο χρέος και το υψηλό απόθεμα μη εξυπηρετούμενων δανείων σε ένα περιβάλλον υψηλής ανεργίας υποχωρούν, αλλά η εξωτερική της θέση έχει επιδεινωθεί. Βασική ανησυχία αποτελεί η σημαντική διεύρυνση του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών το 2022, παρά την ανάκαμψη των εσόδων από τον τουρισμό. Παρότι το εξωτερικό έλλειμμα προβλέπεται να μειωθεί σε κάποιο βαθμό το τρέχον και το επόμενο έτος, αναμένεται να παραμείνει αρκετά πάνω από το επίπεδο που απαιτείται για να εξασφαλιστεί διαρκής βελτίωση της καθαρής διεθνούς επενδυτικής θέσης. Μολονότι ο δείκτης του δημόσιου χρέους ως προς το ΑΕΠ εξακολουθεί να είναι ο υψηλότερος στην ΕΕ, βελτιώθηκε σημαντικά το 2022, κυρίως χάρη στην ισχυρή αύξηση του ονομαστικού ΑΕΠ, και αναμένεται να υποχωρήσει περαιτέρω το 2023 και το 2024. Τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια μειώθηκαν απότομα πέρυσι, συνεχίζοντας την έντονη καθοδική πορεία των προηγούμενων ετών, αλλά παραμένουν σε υψηλά επίπεδα και εξακολουθούν να επηρεάζουν αρνητικά την κερδοφορία και τη δανειοδοτική ικανότητα των τραπεζών, γεγονός που με τη σειρά του υπονομεύει την ενίσχυση της κεφαλαιακής έντασης και την αύξηση της παραγωγικότητας της οικονομίας. Η απόκριση σε επίπεδο πολιτικής συνέβαλε στην εξομάλυνση των ανισορροπιών και η υλοποίηση του ΣΑΑ αποτελεί σημαντική

[11] SWD(2023) 608 final.

[12] SWD(2023) 631 final.

ευκαιρία για την αντιμετώπιση των διαρθρωτικών αδυναμιών που απομένουν. Ωστόσο, απαιτούνται περισσότερες προσπάθειες, ιδίως για να διασφαλιστεί ότι τα εξωτερικά ισοζύγια θα τεθούν σε τροχιά σταθερής βελτίωσης και ότι τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια θα μειωθούν περαιτέρω, μεταξύ άλλων μέσω της αύξησης της αποτελεσματικότητας της αναγκαστικής είσπραξης οφειλών και της βελτίωσης της δευτερογενούς αγοράς μη εξυπηρετούμενων δανείων.

(13) Με βάση στοιχεία επικυρωμένα από την Eurostat[13], το έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης της Ελλάδας μειώθηκε από 7,1 % του ΑΕΠ το 2021 σε 2,3 % το 2022, ενώ το χρέος της γενικής κυβέρνησης υποχώρησε από 194,6 % του ΑΕΠ στο τέλος του 2021 σε 171,3 % στο τέλος του 2022.

(14) Το ισοζύγιο της γενικής κυβέρνησης επηρεάστηκε από τα μέτρα δημοσιονομικής πολιτικής που θεσπίστηκαν για τον μετριασμό των οικονομικών και κοινωνικών επιπτώσεων της αύξησης των τιμών της ενέργειας. Το 2022 κάποια από τα εν λόγω μέτρα που αύξησαν τις δαπάνες ήταν οι επιδοτήσεις ηλεκτρικής ενέργειας προς νοικοκυριά και επιχειρήσεις και οι αυξημένες κοινωνικές παροχές σε ευάλωτα νοικοκυριά. Το κόστος των μέτρων αυτών αντισταθμίστηκε εν μέρει από νέους φόρους επί των απροσδόκητων κερδών των παραγωγών και προμηθευτών ενέργειας, και συγκεκριμένα από το ανώτατο όριο τιμών για τους παραγωγούς ηλεκτρικής ενέργειας και την έκτακτη εισφορά των παραγωγών ηλεκτρικής ενέργειας για την περίοδο από τον Οκτώβριο του 2021 έως τον Ιούνιο του 2022. Η Επιτροπή εκτιμά ότι το καθαρό δημοσιονομικό κόστος αυτών των μέτρων ανήλθε στο 2,5 % του ΑΕΠ το 2022. Ταυτόχρονα, το εκτιμώμενο κόστος των προσωρινών μέτρων έκτακτης ανάγκης λόγω COVID-19 μειώθηκε σε 1,5 % του ΑΕΠ το 2022, από 6,5 % το 2021.

(15) Στις 18 Ιουνίου 2021, το Συμβούλιο συνέστησε στην Ελλάδα[14] να χρησιμοποιήσει το 2022 τον μηχανισμό ανάκαμψης και ανθεκτικότητας για τη χρηματοδότηση πρόσθετων επενδύσεων για τη στήριξη της ανάκαμψης, ασκώντας παράλληλα συνετή δημοσιονομική πολιτική. Επιπλέον, της συνέστησε να διατηρήσει τις εθνικά χρηματοδοτούμενες επενδύσεις.

(16) Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της Επιτροπής, ο δημοσιονομικός προσανατολισμός[15] το 2022 ήταν υποστηρικτικός, στο –1,0 % του ΑΕΠ. Ακολουθώντας τη σύσταση του Συμβουλίου, η Ελλάδα συνέχισε να στηρίζει την ανάκαμψη με επενδύσεις χρηματοδοτούμενες από τον μηχανισμό ανάκαμψης και ανθεκτικότητας. Οι δαπάνες που χρηματοδοτήθηκαν από επιχορηγήσεις του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και από άλλα ταμεία της ΕΕ ανήλθαν στο 2,1 % του ΑΕΠ το 2022 (2,6 % του ΑΕΠ το 2021). Η μείωση των δαπανών που χρηματοδοτήθηκαν από επιχορηγήσεις του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και από άλλα ταμεία της ΕΕ το 2022 οφειλόταν στη σταδιακή κατάργηση της προηγούμενης περιόδου προγραμματισμού, ενώ οι επενδυτικές δαπάνες της νέας περιόδου προγραμματισμού

---

13 Eurostat - Δείκτες ευρώ, 47/2023, 21.4.2023

14 Σύσταση του Συμβουλίου, της 18ης Ιουνίου 2021, για τη διατύπωση γνώμης του Συμβουλίου σχετικά με το πρόγραμμα σταθερότητας της Ελλάδας για το 2021, ΕΕ C 304 της 29.7.2021, σ. 33.

15 Για τη μέτρηση του δημοσιονομικού προσανατολισμού χρησιμοποιείται η μεταβολή των πρωτογενών δαπανών (εκτός των μέτρων διακριτικής ευχέρειας στο σκέλος των εσόδων), εξαιρουμένων των προσωρινών μέτρων έκτακτης ανάγκης που συνδέονται με την κρίση της Covid-19, αλλά συμπεριλαμβανομένων των δαπανών που χρηματοδοτούνται από μη επιστρεπτέα στήριξη (επιχορηγήσεις) του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και από άλλα ταμεία της ΕΕ, σε σχέση με τη μεσοπρόθεσμη δυνητική ανάπτυξη. Για περισσότερες λεπτομέρειες, βλ. πλαίσιο 1 στους δημοσιονομικούς στατιστικούς πίνακες.

δεν έχουν επιταχυνθεί ακόμα. Οι εθνικά χρηματοδοτούμενες επενδύσεις είχαν επεκτατική συμβολή ύψους 0,6 εκατοστιαίων μονάδων στον δημοσιονομικό προσανατολισμό[16]. Επομένως, η Ελλάδα διατήρησε τις εθνικά χρηματοδοτούμενες επενδύσεις, σύμφωνα με τη σύσταση του Συμβουλίου. Ταυτόχρονα, η αύξηση των εθνικά χρηματοδοτούμενων πρωτογενών τρεχουσών δαπανών (εκτός των νέων μέτρων στο σκέλος των εσόδων) είχε επεκτατική συμβολή ύψους 0,6 εκατοστιαίων μονάδων στον δημοσιονομικό προσανατολισμό. Αυτή η σημαντική επεκτατική συμβολή περιλαμβάνει τον πρόσθετο αντίκτυπο των μέτρων δημοσιονομικής πολιτικής για την αντιμετώπιση των οικονομικών και κοινωνικών επιπτώσεων της αύξησης των τιμών της ενέργειας (πρόσθετο καθαρό δημοσιονομικό κόστος ύψους 2 % του ΑΕΠ). Επομένως, η Ελλάδα περιόρισε επαρκώς την αύξηση των εθνικά χρηματοδοτούμενων τρεχουσών δαπανών.

(17) Το μακροοικονομικό σενάριο στο οποίο στηρίζονται οι δημοσιονομικές προβολές στο πρόγραμμα σταθερότητας είναι ρεαλιστικό για το 2023 και αισιόδοξο για τη συνέχεια. Η κυβέρνηση προβλέπει αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ κατά 2,3 % το 2023 και κατά 3 % το 2024. Συγκριτικά, οι εαρινές προβλέψεις 2023 της Επιτροπής προβλέπουν υψηλότερη αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ (2,4 %) το 2023 και χαμηλότερη (1,9 %) το 2024, κυρίως λόγω διαφορών στις παραδοχές που αφορούν την επενδυτική δραστηριότητα και τη συμβολή του εξωτερικού τομέα. Το πρόγραμμα σταθερότητας 2023 προβλέπει υψηλότερη συμβολή του ακαθάριστου σχηματισμού παγίου κεφαλαίου, ιδίως το 2024, και η Επιτροπή αναμένει υψηλότερα επίπεδα εισαγωγών αγαθών σε σύγκριση με τις προβολές των αρχών.

(18) Στο πρόγραμμα σταθερότητας 2023, η κυβέρνηση αναμένει ότι το έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης θα μειωθεί στο 1,8 % του ΑΕΠ το 2023. Η μείωση το 2023 αντικατοπτρίζει κυρίως τη σταδιακή κατάργηση των δημοσιονομικών μέτρων που σχετίζονται με την πανδημία και τη μείωση του κόστους των μέτρων που σχετίζονται με την ενέργεια, καθώς και την αύξηση των εσόδων λόγω της οικονομικής ανάπτυξης. Σύμφωνα με το πρόγραμμα σταθερότητας, ο δείκτης χρέους της γενικής κυβέρνησης ως προς το ΑΕΠ αναμένεται να υποχωρήσει από το 171,3 % του ΑΕΠ στο τέλος του 2022 στο 162,6 % του ΑΕΠ στο τέλος του 2023. Στις εαρινές προβλέψεις 2023 της Επιτροπής το δημόσιο έλλειμμα υπολογίζεται στο 1,3 % του ΑΕΠ για το 2023. Το ποσοστό αυτό είναι χαμηλότερο από το έλλειμμα που προβλέπεται στο πρόγραμμα σταθερότητας, κυρίως λόγω της ευνοϊκότερης εξέλιξης των φορολογικών βάσεων που στηρίζεται στις μακροοικονομικές παραδοχές, συμπεριλαμβανομένης της σύνθεσης της ανάπτυξης και των χαμηλότερων δαπανών του κοινωνικού προϋπολογισμού σύμφωνα με τη συστηματική υποεκτέλεση των δαπανών που παρατηρείται τα τελευταία έτη. Στις εαρινές προβλέψεις 2023 της Επιτροπής εκτιμάται ότι ο δείκτης χρέους της γενικής κυβέρνησης ως προς το ΑΕΠ θα είναι χαμηλότερος και ότι θα ανέλθει σε 160,2 % στο τέλος του 2023. Η διαφορά οφείλεται κυρίως στην υψηλότερη αύξηση του ονομαστικού ΑΕΠ και, σε μικρότερο βαθμό, στο χαμηλότερο έλλειμμα γενικής κυβέρνησης που προβλέπει η Επιτροπή.

(19) Το ισοζύγιο της κυβέρνησης το 2023 αναμένεται να εξακολουθήσει να επηρεάζεται από τα δημοσιονομικά μέτρα που θεσπίστηκαν για τον μετριασμό των οικονομικών και κοινωνικών επιπτώσεων της αύξησης των τιμών της ενέργειας. Πρόκειται για μέτρα που παρατάθηκαν από το 2022 (συγκεκριμένα: επιδοτήσεις ηλεκτρικής ενέργειας προς νοικοκυριά και επιχειρήσεις). Το κόστος των μέτρων αυτών

[16] Άλλες εθνικά χρηματοδοτούμενες κεφαλαιουχικές δαπάνες είχαν ουδέτερη συμβολή ύψους 0,0 εκατοστιαίων μονάδων του ΑΕΠ.

εξακολουθεί να αντισταθμίζεται εν μέρει από φόρους επί των απροσδόκητων κερδών των προμηθευτών ενέργειας, δηλαδή από το ανώτατο όριο τιμών για τους παραγωγούς ηλεκτρικής ενέργειας και την εισφορά αλληλεγγύης από τα διυλιστήρια. Λαμβανομένων υπόψη των εσόδων αυτών, το καθαρό δημοσιονομικό κόστος των μέτρων στήριξης εκτιμάται στις εαρινές προβλέψεις 2023 της Επιτροπής ότι θα ανέλθει σε 0,2 % του ΑΕΠ το 2023[17]. Τα περισσότερα μέτρα το 2023 δεν φαίνεται να στοχεύουν στα πλέον ευάλωτα νοικοκυριά ή επιχειρήσεις και δεν διατηρούν πλήρως το μήνυμα των τιμών για μείωση της ζήτησης ενέργειας και αύξηση της ενεργειακής απόδοσης. Ως εκ τούτου, το ύψος των στοχευμένων μέτρων στήριξης, το οποίο πρέπει να ληφθεί υπόψη στην αξιολόγηση της συμμόρφωσης με τη σύσταση για το 2023, εκτιμάται στις εαρινές προβλέψεις 2023 της Επιτροπής σε 0,1 % του ΑΕΠ το 2023 (έναντι 0,5 % του ΑΕΠ το 2022). Τέλος, το ισοζύγιο της κυβέρνησης το 2023 αναμένεται να βελτιωθεί με τη σταδιακή κατάργηση προσωρινών μέτρων έκτακτης ανάγκης για τη νόσο COVID-19 ύψους 1,5 % του ΑΕΠ.

(20) Στις 12 Ιουλίου 2022, το Συμβούλιο συνέστησε[18] στην Ελλάδα να λάβει μέτρα προκειμένου το 2023 να να ακολουθήσει συνετή δημοσιονομική πολιτική, περιορίζοντας συγκεκριμένα την αύξηση των εθνικά χρηματοδοτούμενων πρωτογενών τρεχουσών δαπανών κάτω από τη μεσοπρόθεσμη αύξηση του δυνητικού προϊόντος[19], λαμβάνοντας υπόψη τη συνεχιζόμενη προσωρινή και στοχευμένη στήριξη προς τα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις που είναι περισσότερο ευάλωτα στις αυξήσεις των τιμών της ενέργειας και προς τα άτομα που εγκαταλείπουν την Ουκρανία. Ταυτόχρονα, η Ελλάδα θα πρέπει να είναι έτοιμη να προσαρμόσει τις τρέχουσες δαπάνες στην εξελισσόμενη κατάσταση. Το Συμβούλιο συνέστησε επίσης στην Ελλάδα να επεκτείνει τις δημόσιες επενδύσεις για την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση και για την ενεργειακή ασφάλεια, λαμβάνοντας υπόψη την πρωτοβουλία REPowerEU, μεταξύ άλλων κάνοντας χρήση του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και άλλων ταμείων της Ένωσης.

(21) Το 2023, σύμφωνα με τις εαρινές προβλέψεις 2023 της Επιτροπής, ο δημοσιονομικός προσανατολισμός θα είναι σε γενικές γραμμές ουδέτερος (-0,2 % του ΑΕΠ), σε ένα περιβάλλον υψηλού πληθωρισμού. Προηγήθηκε επεκτατικός δημοσιονομικός προσανατολισμός το 2022 (- 1,0 % του ΑΕΠ). Η αύξηση των εθνικά χρηματοδοτούμενων πρωτογενών τρεχουσών δαπανών (εκτός των νέων μέτρων διακριτικής ευχέρειας στο σκέλος των εσόδων) προβλέπεται να έχει συσταλτική συμβολή ύψους 0,3 % του ΑΕΠ στον δημοσιονομικό προσανατολισμό το 2023. Συνολικά, η προβλεπόμενη αύξηση των εθνικά χρηματοδοτούμενων πρωτογενών τρεχουσών δαπανών συνάδει με τη σύσταση του Συμβουλίου. Η προβλεπόμενη συσταλτική συμβολή των εθνικά χρηματοδοτούμενων πρωτογενών τρεχουσών δαπανών οφείλεται, κατ' ουσίαν, στο μειωμένο κόστος των (στοχευμένων και μη στοχευμένων) μέτρων στήριξης προς τα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις για την

---

17 Το ποσοστό αυτό αντιπροσωπεύει το επίπεδο του ετήσιου δημοσιονομικού κόστους των εν λόγω μέτρων, συμπεριλαμβανομένων των τρεχόντων εσόδων και δαπανών, καθώς και —κατά περίπτωση— των μέτρων σε επίπεδο κεφαλαιουχικών δαπανών.

18 Σύσταση του Συμβουλίου, της 12ης Ιουλίου 2022, σχετικά με το εθνικό πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων 2022 της Ελλάδας και τη διατύπωση

γνώμης του Συμβουλίου σχετικά με το πρόγραμμα σταθερότητας 2022 της Ελλάδας, ΕΕ C 334 της 1.9.2022, σ. 60.

19 Με βάση τις εαρινές προβλέψεις 2023 της Επιτροπής, η μεσοπρόθεσμη (10ετής μέση) αύξηση του δυνητικού προϊόντος της Ελλάδας εκτιμάται σε 4,8 % σε ονομαστικούς όρους.

αντιμετώπιση των αυξήσεων των τιμών της ενέργειας (κατά 2,3 % του ΑΕΠ). Η αύξηση των κοινωνικών δαπανών είναι ο κύριος παράγοντας αύξησης των εθνικά χρηματοδοτούμενων πρωτογενών τρεχουσών δαπανών (εκτός των νέων μέτρων στο σκέλος των εσόδων). Οι δαπάνες που χρηματοδοτούνται από επιχορηγήσεις του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και άλλα ταμεία της ΕΕ ανήλθαν στο 2,5 % του ΑΕΠ το 2023, ενώ οι εθνικά χρηματοδοτούμενες επενδύσεις είχαν ουδέτερη συμβολή στον δημοσιονομικό προσανατολισμό, ύψους 0,0 εκατοστιαίας μονάδας[20]. Επομένως, η Ελλάδα σχεδιάζει να χρηματοδοτήσει πρόσθετες επενδύσεις μέσω του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και άλλων ταμείων της ΕΕ, ενώ προβλέπεται να διατηρήσει και τις εθνικά χρηματοδοτούμενες επενδύσεις. Σχεδιάζει να χρηματοδοτήσει δημόσιες επενδύσεις για την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση και για την ενεργειακή ασφάλεια, όπως είναι η εγκατάσταση 8 000 δημοσίως προσβάσιμων σημείων φόρτισης για ηλεκτρικά οχήματα σε βασικές αστικές και προαστιακές τοποθεσίες, η ψηφιοποίηση της δημόσιας διοίκησης και η βελτίωση της διασύνδεσης ηλεκτρικής ενέργειας των νησιών.

(22) Σύμφωνα με το πρόγραμμα σταθερότητας, το έλλειμμα γενικής κυβέρνησης αναμένεται να μειωθεί σε 0,8 % του ΑΕΠ το 2024. Η μείωση το 2024 αντικατοπτρίζει κυρίως τη σταδιακή κατάργηση των εναπομεινάντων ενεργειακών και άλλων μέτρων και την αύξηση των εσόδων χάρη στη σταθερή οικονομική ανάπτυξη. Το πρόγραμμα προβλέπει μείωση του δείκτη χρέους της γενικής κυβέρνησης ως προς το ΑΕΠ σε 150,8 % στο τέλος του 2024. Με βάση τα μέτρα πολιτικής που ήταν γνωστά κατά την καταληκτική ημερομηνία των προβλέψεων, οι εαρινές προβλέψεις 2023 της Επιτροπής προβλέπουν δημόσιο έλλειμμα ίσο με 0,6 % του ΑΕΠ το 2024. Το ποσοστό αυτό είναι χαμηλότερο από το έλλειμμα που προβλέπεται στο πρόγραμμα, κυρίως λόγω των παραδοχών σχετικά με την εκτέλεση του κοινωνικού προϋπολογισμού, και ιδίως των χαμηλότερων δαπανών για κοινωνικές παροχές και συντάξεις. Στις εαρινές προβλέψεις 2023 της Επιτροπής ο δείκτης χρέους της γενικής κυβέρνησης ως προς το ΑΕΠ είναι υψηλότερος και εκτιμάται ότι θα ανέλθει σε 154,5 % στο τέλος του 2024.

(23) Το πρόγραμμα σταθερότητας προβλέπει τη σταδιακή κατάργηση όλων των μέτρων στήριξης της ενέργειας το 2024. Η Επιτροπή στηρίζεται και αυτή στην υπόθεση της πλήρους κατάργησης των μέτρων στήριξης της ενέργειας το 2024. Αυτή η υπόθεση βασίζεται στην παραδοχή ότι δεν θα υπάρξουν νέες αυξήσεις των τιμών της ενέργειας.

(24) Ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1466/97 του Συμβουλίου ζητεί ετήσια βελτίωση του διαρθρωτικού δημοσιονομικού ισοζυγίου κατά 0,5 % του ΑΕΠ ως ενδεικτικό ποσοστό για την επίτευξη του μεσοπρόθεσμου στόχου[21]. Λαμβανομένων υπόψη των παραμέτρων δημοσιονομικής βιωσιμότητας[22], ενδείκνυται η βελτίωση του διαρθρωτικού ισοζυγίου κατά τουλάχιστον 0,3 % του ΑΕΠ για το 2024. Για να διασφαλιστεί η βελτίωση αυτή, η αύξηση των καθαρών εθνικά χρηματοδοτούμενων

---

20 Άλλες εθνικά χρηματοδοτούμενες κεφαλαιουχικές δαπάνες προβλέπεται να έχουν επεκτατική συμβολή ύψους 0,1 εκατοστιαίων μονάδων του ΑΕΠ.

21 Πρβλ. άρθρο 5 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1466/97 του Συμβουλίου, το οποίο απαιτεί επίσης προσαρμογή άνω του 0,5 % του ΑΕΠ για τα κράτη μέλη με δημόσιο χρέος που υπερβαίνει το 60 % του ΑΕΠ ή με πιο σημαντικούς κινδύνους για τη βιωσιμότητα του χρέους.

22 Η Επιτροπή εκτίμησε ότι η Ελλάδα δεν θα χρειαζόταν αύξηση του διαρθρωτικού πρωτογενούς ισοζυγίου ως ποσοστού του ΑΕΠ για να επιτύχει εύλογη μείωση του χρέους μεσοπρόθεσμα. Η εκτίμηση αυτή βασίστηκε στις φθινοπωρινές προβλέψεις 2022 της Επιτροπής. Αφετηρία για την εκτίμηση αυτή ήταν το προβλεπόμενο δημόσιο έλλειμμα και χρέος για το 2024, το οποίο βασιζόταν στην παραδοχή της απόσυρσης των μέτρων στήριξης της ενέργειας το 2024.

πρωτογενών δαπανών[23] το 2024 δεν θα πρέπει να υπερβεί το 2,6 %, σύμφωνα με την υπόδειξη της παρούσας σύστασης. Αυτό θα συμβάλει και στην ενίσχυση της εξωτερικής θέσης. Ταυτόχρονα, τα εναπομείναντα μέτρα στήριξης της ενέργειας (που επί του παρόντος εκτιμώνται από την Επιτροπή σε 0,2 % του ΑΕΠ το 2023) θα πρέπει να καταργηθούν σταδιακά, ανάλογα με τις εξελίξεις στην αγορά ενέργειας και ξεκινώντας από τα λιγότερο στοχευμένα μέτρα, ενώ τα κονδύλια που θα εξοικονομηθούν θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν για τη μείωση του δημόσιου ελλείμματος.

(25) Με την παραδοχή αμετάβλητων πολιτικών, οι εαρινές προβλέψεις 2023 της Επιτροπής προβλέπουν αύξηση των καθαρών εθνικά χρηματοδοτούμενων πρωτογενών δαπανών σε 0,7 % το 2024, ποσοστό χαμηλότερο από τον συνιστώμενο ρυθμό ανάπτυξης. Η προσαρμογή που προβλέπει η Επιτροπή είναι μεγαλύτερη από την εξοικονόμηση που θα επιτευχθεί με την πλήρη κατάργηση των μέτρων στήριξης της ενέργειας

(26) Σύμφωνα με το πρόγραμμα, οι δημόσιες επενδύσεις αναμένεται να αυξηθούν από 4,8 % του ΑΕΠ το 2023 σε 5,4 % του ΑΕΠ το 2024. Η αύξηση των επενδύσεων αντικατοπτρίζει ελαφρώς χαμηλότερες εθνικά χρηματοδοτούμενες επενδύσεις και υψηλότερες επενδύσεις που χρηματοδοτούνται από την ΕΕ, ιδίως μέσω του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας. Το πρόγραμμα αναφέρεται σε μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις, οι οποίες αναμένεται να συμβάλουν στη δημοσιονομική βιωσιμότητα και στη βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη. Σε αυτές περιλαμβάνονται επενδύσεις υψηλής προστιθέμενης αξίας και διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις για την πράσινη, την ψηφιακή και την ενεργειακή μετάβαση, οι οποίες εντάσσονται και στο σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας.

(27) Το πρόγραμμα σταθερότητας περιγράφει μια μεσοπρόθεσμη δημοσιονομική πορεία έως το 2026. Σύμφωνα με το πρόγραμμα, το έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης αναμένεται να μειωθεί σε 0,5 % του ΑΕΠ το 2025 και σε 0,1 % το 2026. Ως εκ τούτου, το έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης προγραμματίζεται να παραμείνει σε επίπεδο κάτω του 3 % του ΑΕΠ κατά τη διάρκεια της περιόδου που καλύπτει το πρόγραμμα. Σύμφωνα με το πρόγραμμα, ο δείκτης χρέους της γενικής κυβέρνησης ως προς το ΑΕΠ αναμένεται να υποχωρήσει από 150,8 % του ΑΕΠ στο τέλος του 2024 σε 135,2 % του ΑΕΠ έως το τέλος του 2026.

(28) Κάποιες τροποποιήσεις του πλαισίου φορολογικής πολιτικής της Ελλάδας με βάση τις βέλτιστες πρακτικές και τις μεταρρυθμίσεις που υλοποιούνται στο πλαίσιο του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας θα μπορούσαν να συμβάλουν στην αντιμετώπιση του επενδυτικού κενού. Ειδικότερα, η θέσπιση συστήματος προαποφάσεων σε θέματα φορολογίας θα μπορούσε να ενισχύσει την ασφάλεια δικαίου για τους επενδυτές και τις συνεχιζόμενες προσπάθειες για την απλούστευση του φορολογικού συστήματος. Η επανεξέταση του φορολογικού συστήματος θα μπορούσε επίσης να συμβάλει στη διεύρυνση της φορολογικής βάσης όσον αφορά τους αυτοαπασχολούμενους και στη στήριξη των επενδύσεων. Η φορολογική συμμόρφωση θα μπορούσε να βελτιωθεί με την επέκταση της εφαρμογής των ηλεκτρονικών πληρωμών και την αυξημένη χρήση των πληροφοριών που προέρχονται από τις ηλεκτρονικές πληρωμές, δεδομένων ιδίως πρόσφατων στοιχείων που αποδεικνύουν την αυξανόμενη απόκλιση μεταξύ των χαμηλών δηλωθέντων

[23] Ως καθαρές πρωτογενείς δαπάνες ορίζονται οι εθνικά χρηματοδοτούμενες δαπάνες, εκτός των μέτρων διακριτικής ευχέρειας στο σκέλος των εσόδων και εξαιρουμένων των δαπανών για τόκους, καθώς και των δαπανών για την κυκλική ανεργία.

εισοδημάτων και του κύκλου εργασιών των αυτοαπασχολούμενων που κατά τα φαινόμενα αυξάνεται με ταχείς ρυθμούς. Ειδικότερα, αυτό θα μπορούσε να επιτευχθεί με την καλύτερη αξιοποίηση των πληροφοριών που προέρχονται από ηλεκτρονικές πληρωμές για στοχευμένα επαγγέλματα. Ο εν εξελίξει ψηφιακός μετασχηματισμός της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων αναμένεται να συμβάλει, μεταξύ άλλων, στην επίτευξη αυτού του στόχου. Ωστόσο, είναι ουσιαστικής σημασίας να ενισχυθεί περαιτέρω η αυτονομία της αρχής όσον αφορά τη διαχείριση και την ανάπτυξη των υποδομών ανθρώπινων πόρων και ΤΠ, δεδομένων των συνεχιζόμενων προκλήσεων που αντιμετωπίζουν τα φορολογικά συστήματα παγκοσμίως.

(29) Η Ελλάδα συνέχισε να λαμβάνει μέτρα για τον εκσυγχρονισμό της δημόσιας διοίκησης, αλλά οι συνολικές επιδόσεις της είναι ακόμα ανεπαρκείς. Έπειτα από σημαντική προσαρμογή μετά το 2010, το μέγεθος και το κόστος της δημόσιας διοίκησης ευθυγραμμίστηκαν σε μεγάλο βαθμό με τον μέσο όρο της ΕΕ. Το μισθολογικό κόστος της Ελλάδας παρέμεινε σταθερό το 2022 στο 10,8 % του ΑΕΠ, ελαφρώς πάνω από τον μέσο όρο της ΕΕ (10,2 % του ΑΕΠ). Η διασφάλιση της συνέχισης της εφαρμογής του ενιαίου μισθολογίου, με παράλληλη διατήρηση των σημερινών επιπέδων προσωπικού μέσω της συνέχισης της εφαρμογής του κανόνα «μία πρόσληψη για κάθε αποχώρηση» για το μόνιμο προσωπικό και του ανώτατου ορίου που θεσπίστηκε το 2022 για το έκτακτο προσωπικό, θα είναι καίριας σημασίας για να διαφυλαχθούν αυτές οι επιτυχίες. Στο σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας περιλαμβάνονται μέτρα για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας της δημόσιας διοίκησης, με ιδιαίτερη έμφαση στη βελτίωση των ψηφιακών υπηρεσιών της. Ταυτόχρονα, η προσέλκυση και η διατήρηση προσωπικού υψηλού επιπέδου εξακολουθεί να αποτελεί πρόκληση. Η πρόκληση αυτή θα μπορούσε να αντιμετωπιστεί με διαρθρωτικό τρόπο μέσω ειδικών/συμπληρωματικών μισθολογίων για συγκεκριμένα καθήκοντα και/ή συγκεκριμένες οντότητες, καθώς και με ένα σαφώς καθορισμένο σύστημα αποζημιώσεων που θα θεσπιστεί ως αναπόσπαστο μέρος του νέου συστήματος διαχείρισης ανθρώπινων πόρων, διασφαλίζοντας παράλληλα την ακεραιότητα του ενιαίου μισθολογίου και το συνολικό ύψος του μισθολογικού κόστους.

(30) Σύμφωνα με το άρθρο 19 παράγραφος 3 στοιχείο β) και το παράρτημα V κριτήριο 2.2 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241, το σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας περιλαμβάνει εκτεταμένο σύνολο αλληλοενισχυόμενων μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων που πρέπει να υλοποιηθούν έως το 2026. Μέχρι στιγμής, η υλοποίηση του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας της Ελλάδας έχει προχωρήσει ικανοποιητικά. Στο μέλλον, θα είναι σημαντικό να διατηρηθεί αυτή η δυναμική. Η Ελλάδα υπέβαλε τρεις αιτήσεις πληρωμής[24] για μη επιστρεπτέα χρηματοδοτική στήριξη και δύο αιτήσεις πληρωμής για δανειακή στήριξη, που αντιστοιχούν σε 85 ορόσημα και στόχους του σχεδίου. Μέχρι σήμερα έχουν εκταμιευτεί συνολικά 7 126 εκατ. EUR[25] για την Ελλάδα. Σύμφωνα με το άρθρο 14 παράγραφος 6 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241, στις 29 Μαρτίου 2023 η Ελλάδα εξέφρασε την πρόθεσή της να ζητήσει πρόσθετη δανειακή στήριξη ύψους 5 000 εκατ. EUR στο πλαίσιο του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας. Η Ελλάδα έχει ξεκινήσει ικανοποιητικά

[24] Η Ελλάδα υπέβαλε την τρίτη αίτηση πληρωμής για επιχορηγήσεις στις 16 Μαΐου 2023 και η αξιολόγησή της από την Επιτροπή βρίσκεται σε εξέλιξη.

[25] Όσον αφορά τις επιχορηγήσεις, τα εκταμιευθέντα ποσά για μη επιστρεπτέα χρηματοδοτική στήριξη (εξαιρουμένων των προχρηματοδοτήσεων) ανέρχονται σε 3 436 εκατ. EUR και τα εκταμιευθέντα ποσά για δανειακή στήριξη (εξαιρουμένων των προχρηματοδοτήσεων) σε 3 690 εκατ. EUR.

την υλοποίηση του σχεδίου της και έχει θεσπίσει σύστημα διαχείρισης και ελέγχου για την παρακολούθηση και τον συντονισμό της έγκαιρης ολοκλήρωσης των μεταρρυθμίσεων και των επενδύσεων. Στο μέλλον θα είναι σημαντικό να συνεχιστούν και να ενισχυθούν οι προσπάθειες αυτές, λαμβανομένου υπόψη του σημαντικού αριθμού μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων που σχεδιάζεται να υλοποιηθούν, ιδίως δεδομένου ότι για να ολοκληρωθούν κάποιες από αυτές θα πρέπει να σημειωθεί εγκαίρως πρόοδος σε διάφορα προπαρασκευαστικά στάδια, συμπεριλαμβανομένων των διαδικασιών σύναψης συμβάσεων. Η συνέχιση της υλοποίησης του σχεδίου εξαρτάται από τη διοικητική ικανότητα και την ικανότητα υλοποίησης των εντεταλμένων φορέων υλοποίησης, συμπεριλαμβανομένης της περιφερειακής και τοπικής διοίκησης. Η ταχεία συμπερίληψη του νέου κεφαλαίου για το REPowerEU στο σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας θα επιτρέψει τη χρηματοδότηση πρόσθετων μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων για τη στήριξη των στρατηγικών στόχων της Ελλάδας στον τομέα της ενέργειας και της πράσινης μετάβασης. Η συστηματική και αποτελεσματική συμμετοχή των τοπικών και περιφερειακών αρχών, των κοινωνικών εταίρων και άλλων σχετικών ενδιαφερόμενων μερών παραμένει σημαντική για την επιτυχή εφαρμογή του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, καθώς και άλλων οικονομικών πολιτικών και πολιτικών απασχόλησης που υπερβαίνουν το σχέδιο, και για να διασφαλιστεί η ευρεία οικειοποίηση του συνολικού θεματολογίου πολιτικής.

(31) Η Επιτροπή ενέκρινε όλα τα έγγραφα προγραμματισμού της πολιτικής συνοχής της Ελλάδας το 2022. Η ταχεία υλοποίηση των προγραμμάτων της πολιτικής συνοχής συμπληρωματικά προς το σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και σε συνέργεια με αυτό, συμπεριλαμβανομένου του κεφαλαίου για το REPowerEU, είναι καίριας σημασίας για την επίτευξη της πράσινης και της ψηφιακής μετάβασης, την αύξηση της οικονομικής και κοινωνικής ανθεκτικότητας, καθώς και την επίτευξη ισόρροπης εδαφικής ανάπτυξης στην Ελλάδα.

(32) Πέρα από τις οικονομικές και κοινωνικές προκλήσεις που πραγματεύεται το σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, η Ελλάδα αντιμετωπίζει ορισμένες πρόσθετες προκλήσεις που σχετίζονται με την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και τη μακροχρόνια περίθαλψη, την κτηματογράφηση, την ενεργειακή πολιτική και την πράσινη μετάβαση.

(33) Οι δημόσιες δαπάνες ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης είναι χαμηλότερες από τον μέσο όρο της ΕΕ, ενώ οι άμεσες πληρωμές από τους ασθενείς στην Ελλάδα είναι οι δεύτερες υψηλότερες στην ΕΕ ως ποσοστό του ΑΕΠ. Το σύστημα ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης εξακολουθεί να βασίζεται στη νοσοκομειακή περίθαλψη, ενώ οι δαπάνες για θεραπευτική περίθαλψη είναι επικεντρωμένες στη νοσηλεία. Επιπλέον, η Ελλάδα κατατάσσεται στην πρώτη θέση μεταξύ όλων των κρατών μελών όσον αφορά τις δημόσιες δαπάνες για φάρμακα ως ποσοστό του ΑΕΠ. Οι δημόσιες δαπάνες για μακροχρόνια και προληπτική περίθαλψη είναι σημαντικά χαμηλότερες από τον μέσο όρο της ΕΕ και δεν υπάρχει ολοκληρωμένη εθνική στρατηγική για τη μακροχρόνια περίθαλψη. Για την αντιμετώπιση αυτού του προβλήματος, η Ελλάδα βρίσκεται στη διαδικασία υλοποίησης ενός συστήματος πρωτοβάθμιας ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης που εγκρίθηκε πρόσφατα για να μειώσει την εξάρτηση από τη νοσοκομειακή περίθαλψη και να αυξήσει την αποτελεσματικότητα της πρόσβασης σε αγαθά και υπηρεσίες ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης. Εμπόδιο στην ολοκλήρωση της μεταρρύθμισης της πρωτοβάθμιας ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης αποτελεί η έλλειψη οικογενειακών ιατρών. Ο αριθμός των οικογενειακών ιατρών δεν επαρκεί για να καλύψει το σύνολο του

πληθυσμού. Θα χρειαστεί επαρκής κάλυψη για την πλήρη εισαγωγή ενός αποτελεσματικού και ολοκληρωμένου συστήματος υποχρεωτικής παραπομπής των ασθενών το οποίο με βάση τη νομοθεσία θα ξεκινήσει από την 1η Σεπτεμβρίου 2023. Για τον σκοπό αυτόν, η ύπαρξη ισχυρότερων κινήτρων για την επέκταση του αριθμού των οικογενειακών ιατρών, ώστε να επιτευχθεί πλήρης κάλυψη και εγγραφή του πληθυσμού, θα είναι καίριας σημασίας για τη διασφάλιση επαρκούς και ισότιμης πρόσβασης του πληθυσμού στην ιατροφαρμακευτική περίθαλψη.

(34) Η ολοκλήρωση του μακροχρόνιου έργου της δημιουργίας εθνικού κτηματολογίου θα βελτιώσει περαιτέρω το επιχειρηματικό κλίμα της Ελλάδας. Έως τα τέλη Μαΐου 2023 είχε ολοκληρωθεί το 71 % της κτηματογράφησης, ενώ είχε συγκεντρωθεί το 25 % των δικαιωμάτων ιδιοκτησίας, που βρίσκονται επί του παρόντος στο στάδιο της επεξεργασίας. Η επεξεργασία των συγκεντρωμένων δικαιωμάτων αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το τέλος του 2023 και στη συνέχεια να ολοκληρωθεί το κτηματολόγιο έως το τέλος του έτους. Όσον αφορά τη μετάβαση στο νέο «Ελληνικό Κτηματολόγιο», έχουν ανοίξει και λειτουργούν 12 κτηματολογικά γραφεία και 49 υποκαταστήματα. Το Ελληνικό Κτηματολόγιο σχεδιάζει να ψηφιοποιήσει πλήρως τις υπηρεσίες προς τους πολίτες και ο μηχανισμός ανάκαμψης και ανθεκτικότητας παρέχει στήριξη για την ψηφιοποίηση όλων των καταχωρίσεων και τίτλων δικαιωμάτων ιδιοκτησίας που είναι επί του παρόντος σε έντυπη μορφή.

(35) Παρά τις προσπάθειες που κατέβαλε, μεταξύ άλλων και στο πλαίσιο της ενεργειακής κρίσης, η Ελλάδα εξακολουθεί να εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τα ορυκτά καύσιμα, καθώς το πετρέλαιο και το φυσικό αέριο αντιπροσώπευαν το 52 % και το 24 % αντίστοιχα του ενεργειακού της μείγματος το 2021. Για να επιταχυνθούν οι προσπάθειες απανθρακοποίησης, θα μπορούσαν να εφαρμοστούν περαιτέρω ορισμένα μέτρα που βασίζονται στις επενδύσεις και τις μεταρρυθμίσεις που αποτελούν μέρος του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας της Ελλάδας και βαίνουν πέραν αυτών. Η Ελλάδα θα μπορούσε να επιταχύνει την επέκταση της ανανεώσιμης ενέργειας μέσω της θέσπισης και της συμπλήρωσης των νομικών πλαισίων για την προώθηση της ανάπτυξης υποδομών ανανεώσιμου υδρογόνου και υπεράκτιας αιολικής ενέργειας. Απαιτούνται κι άλλες προσπάθειες για να επιταχυνθεί η ανάπτυξη νομοθετικού και κανονιστικού πλαισίου για το βιομεθάνιο και να μετατραπεί το διαθέσιμο δυναμικό βιώσιμου βιομεθανίου σε πραγματική δυναμικότητα παραγωγής ώστε να αντισταθμιστούν οι εισαγωγές φυσικού αερίου.

(36) Με την ενσωμάτωση περισσότερων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, θα είναι ουσιαστικής σημασίας να πραγματοποιηθούν περισσότερες επενδύσεις για την επέκταση της δυναμικότητας αποθήκευσης και δικτύου προκειμένου να διασφαλιστεί η ισορροπία του δικτύου ηλεκτρικής ενέργειας. Τα κοινά συστήματα αμοιβών και η προώθηση συστημάτων «behind-the-meter» (μη συνδεδεμένων με τον μετρητή) θα μπορούσαν να αποτελέσουν σημαντικά εργαλεία για την προώθηση της έγκαιρης και βιώσιμης αύξησης της δυναμικότητας αποθήκευσης. Για να αποφευχθεί η ανάγκη περικοπής των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, θα μπορούσαν να αναπτυχθούν πρόσθετες διασυνδέσεις ηλεκτρικής ενέργειας με γειτονικές χώρες. Όσον αφορά την περαιτέρω ανάπτυξη των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, θα είναι σημαντικό να εφαρμοστεί πλήρως το νέο νομικό πλαίσιο που εγκρίθηκε το 2022, το οποίο απλουστεύει και επιταχύνει τη διαδικασία αδειοδότησης για έργα ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και αποθήκευσης. Επιπλέον, η προώθηση συστημάτων ιδιοκατανάλωσης, συμπεριλαμβανομένης της επέκτασης της στήριξης για την εγκατάσταση ηλιακών φωτοβολταϊκών συστημάτων με συσσωρευτές, και οι ενεργειακές κοινότητες θα

μπορούσαν να συμβάλουν στην ενίσχυση της κοινωνικής αποδοχής της ανάπτυξης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

(37) Η Ελλάδα θα μπορούσε επίσης να διευρύνει το πεδίο εφαρμογής και τη φιλοδοξία των υφιστάμενων μέτρων εξοικονόμησης ενέργειας και να μειώσει το υψηλό επίπεδο ενεργειακής φτώχειας. Η κατανάλωση φυσικού αερίου στην Ελλάδα μειώθηκε κατά 22 % κατά την περίοδο από τον Αύγουστο 2022 έως τον Μάρτιο 2023, σε σύγκριση με τη μέση κατανάλωση αερίου κατά την ίδια περίοδο τα προηγούμενα 5 έτη, υπερβαίνοντας τον στόχο μείωσης του 15 %. Η Ελλάδα θα μπορούσε να συνεχίσει τις προσπάθειές της για προσωρινή μείωση της ζήτησης φυσικού αερίου έως τις 31 Μαρτίου 2024[26].

(38) Η θέσπιση νέων χρηματοδοτικών μέσων, όπως οι δημοπρασίες ενεργειακής απόδοσης, θα μπορούσε να αξιοποιηθεί για την αποτελεσματικότερη στόχευση των υφιστάμενων προγραμμάτων στήριξης ανακαινίσεων ώστε να καλύπτουν ενεργειακά φτωχά νοικοκυριά. Το μερίδιο των έξυπνων μετρητών στην Ελλάδα υπολείπεται κατά πολύ του μέσου όρου της ΕΕ (3 % σε σύγκριση με 54 %, στοιχεία του 2021) και θα μπορούσε να αυξηθεί, καθώς επιτρέπει στους καταναλωτές να συμμετέχουν ενεργά στην αγορά και να στηρίζουν την ανταπόκριση από την πλευρά της ζήτησης. Επιπλέον, συγκεκριμένοι τομείς, όπως οι μεταφορές και το νερό, έχουν σημαντικό περιθώριο εξοικονόμησης ενέργειας, καθώς εξακολουθούν να εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από το πετρέλαιο.

(39) Οι ελλείψεις εργατικού δυναμικού και δεξιοτήτων σε τομείς και επαγγέλματα καίριας σημασίας για την πράσινη μετάβαση, στους οποίους συμπεριλαμβάνονται η κατασκευή, η ανάπτυξη και η συντήρηση τεχνολογιών μηδενικών καθαρών εκπομπών, δημιουργούν εμπόδια στη μετάβαση σε μια οικονομία μηδενικών καθαρών εκπομπών. Τα υψηλής ποιότητας συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης που ανταποκρίνονται στις μεταβαλλόμενες ανάγκες της αγοράς εργασίας και τα στοχευμένα μέτρα αναβάθμισης των δεξιοτήτων και επανειδίκευσης είναι καίριας σημασίας για τη μείωση των ελλείψεων δεξιοτήτων και την προώθηση της ένταξης και της ανακατανομής του εργατικού δυναμικού. Προκειμένου να αποδεσμευτεί η αναξιοποίητη προσφορά εργατικού δυναμικού, τα μέτρα αυτά πρέπει να είναι προσβάσιμα, ιδίως για τα άτομα και στους τομείς και τις περιφέρειες που επηρεάζονται περισσότερο από την πράσινη μετάβαση. Στην Ελλάδα, οι ελλείψεις πράσινων δεξιοτήτων είναι επί του παρόντος πιο εμφανείς στον κατασκευαστικό τομέα, ο οποίος είναι ιδιαίτερα σημαντικός για την πράσινη μετάβαση, και σε συγκεκριμένα επαγγέλματα, όπως υδραυλικοί, εγκαταστάτες σωληνώσεων και ηλεκτρολόγοι. Τέλος, εξακολουθούν να υπάρχουν περιθώρια για περαιτέρω δράση με στόχο την αύξηση της απασχολησιμότητας των νέων και των γυναικών. Η αύξηση των διοικητικών ικανοτήτων των δημόσιων υπηρεσιών απασχόλησης, με παράλληλη επέκταση της χρήσης της εξατομικευμένης προσέγγισης για τα άτομα που αναζητούν εργασία, θα μπορούσε να ενισχύσει την απασχόληση των ομάδων αυτών και να στηρίξει την ομαλή και δίκαιη μετάβαση.

(40) Υπό το πρίσμα της αξιολόγησης της Επιτροπής, το Συμβούλιο εξέτασε το πρόγραμμα σταθερότητας 2023 και η γνώμη του[27] αποτυπώνεται στη σύσταση 1 κατωτέρω.

---

26 Κανονισμός (ΕΕ) 2022/1369 του Συμβουλίου και κανονισμός (ΕΕ) 2023/706 του Συμβουλίου

27 Βάσει του άρθρου 5 παράγραφος 2 και του άρθρου 9 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1466/97 του Συμβουλίου.

(41) Δεδομένης της στενής διασύνδεσης των οικονομιών των κρατών μελών της ζώνης του ευρώ και της συλλογικής συνεισφοράς τους στη λειτουργία της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης, το Συμβούλιο συνέστησε στα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ να λάβουν μέτρα, μεταξύ άλλων μέσω των οικείων σχεδίων ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, ώστε i) να διατηρήσουν τη βιωσιμότητα του χρέους και να μη στηρίξουν ευρέως τη συνολική ζήτηση το 2023, να στοχεύσουν καλύτερα τα δημοσιονομικά μέτρα που λαμβάνονται για τον μετριασμό των επιπτώσεων των υψηλών τιμών της ενέργειας και να εξετάσουν κατάλληλους τρόπους για τη σταδιακή παύση της στήριξης καθώς θα μειώνονται οι πιέσεις στις τιμές της ενέργειας· ii) να διατηρήσουν υψηλό επίπεδο δημόσιων επενδύσεων και να προωθήσουν τις ιδιωτικές επενδύσεις για τη στήριξη της πράσινης και της ψηφιακής μετάβασης· iii) να στηρίξουν τις μισθολογικές εξελίξεις που μετριάζουν την απώλεια της αγοραστικής δύναμης, περιορίζοντας παράλληλα τις δευτερογενείς επιδράσεις στον πληθωρισμό, να βελτιώσουν περαιτέρω τις ενεργητικές πολιτικές για την αγορά εργασίας και να αντιμετωπίσουν τις ελλείψεις δεξιοτήτων· iv) να βελτιώσουν το επιχειρηματικό περιβάλλον και να διασφαλίσουν ότι η ενεργειακή στήριξη των επιχειρήσεων είναι οικονομικά αποδοτική και προσωρινή, ότι απευθύνεται σε βιώσιμες επιχειρήσεις και ότι διατηρεί τα κίνητρα για την πράσινη μετάβαση· και v) να διαφυλάξουν τη μακροοικονομική σταθερότητα και να παρακολουθούν τους κινδύνους, συνεχίζοντας παράλληλα τις εργασίες για την ολοκλήρωση της Τραπεζικής Ένωσης. Για την Ελλάδα, οι συστάσεις 1, 2, 3 και 4 συμβάλλουν στην υλοποίηση της πρώτης, της δεύτερης, της τρίτης, της τέταρτης και της πέμπτης σύστασης για τη ζώνη του ευρώ.

(42) Υπό το πρίσμα της εμπεριστατωμένης επισκόπησης της Επιτροπής και της εν λόγω αξιολόγησης, το Συμβούλιο εξέτασε το εθνικό πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων 2023 και το πρόγραμμα σταθερότητας 2023. Οι συστάσεις του βάσει του άρθρου 6 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1176/2011 αποτυπώνονται κατωτέρω στη σύσταση 1. Οι πολιτικές που αναφέρονται στη σύσταση 1 συμβάλλουν στην αντιμετώπιση των ευπαθειών που συνδέονται με το δημόσιο χρέος, την εξωτερική θέση και τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια. Η σύσταση 2 συμβάλλει στην υλοποίηση της σύστασης 1. Οι πολιτικές που αναφέρονται στη σύσταση 1 συμβάλλουν τόσο στην αντιμετώπιση των ανισορροπιών όσο και στην υλοποίηση των συστάσεων για τη ζώνη του ευρώ, σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 41.

ΣΥΝΙΣΤΑ στην Ελλάδα να λάβει μέτρα το 2023 και το 2024 προκειμένου:

1. Να καταργήσει σταδιακά τα ισχύοντα μέτρα στήριξης της ενέργειας έως το τέλος του 2023, αξιοποιώντας τα κονδύλια που θα εξοικονομήσει για τη μείωση του δημόσιου ελλείμματος. Εάν νέες αυξήσεις των τιμών της ενέργειας καταστήσουν αναγκαία τη θέσπιση μέτρων στήριξης, να διασφαλίσει ότι τα μέτρα αυτά στοχεύουν στην προστασία των ευάλωτων νοικοκυριών και επιχειρήσεων, είναι δημοσιονομικώς ανεκτά και διατηρούν τα κίνητρα για εξοικονόμηση ενέργειας.

   Να ακολουθήσει συνετή δημοσιονομική πολιτική, περιορίζοντας συγκεκριμένα την ονομαστική αύξηση των εθνικά χρηματοδοτούμενων καθαρών πρωτογενών δαπανών το 2024 σε 2,6 % κατά μέγιστο.

   Να διατηρήσει τις εθνικά χρηματοδοτούμενες δημόσιες επενδύσεις και να διασφαλίσει την αποτελεσματική απορρόφηση των επιχορηγήσεων του ΜΑΑ και άλλων κονδυλίων της ΕΕ, ιδίως για την προώθηση της πράσινης και της ψηφιακής μετάβασης.

Για την περίοδο μετά το 2024, να συνεχίσει να εφαρμόζει μεσοπρόθεσμη δημοσιονομική στρατηγική σταδιακής και βιώσιμης εξυγίανσης, σε συνδυασμό με επενδύσεις και μεταρρυθμίσεις για την επίτευξη υψηλότερης βιώσιμης ανάπτυξης, ώστε να επιτύχει συνετή μεσοπρόθεσμη δημοσιονομική θέση.

Με βάση τις μεταρρυθμίσεις που πραγματοποιούνται στο πλαίσιο του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, να βελτιώσει τον φιλικό προς τις επενδύσεις χαρακτήρα του φορολογικού συστήματος με τη θέσπιση συστήματος προαποφάσεων σε θέματα φορολογίας, να διευρύνει τη φορολογική βάση, μεταξύ άλλων με την επανεξέταση της τρέχουσας δομής φορολόγησης για τους αυτοαπασχολούμενους, και να ενισχύσει τη φορολογική συμμόρφωση με την επέκταση της χρήσης ηλεκτρονικών πληρωμών. Να διαφυλάξει και να ενισχύσει την αυτονομία της φορολογικής αρχής μέσω της επέκτασης της εντολής της για την ανάπτυξη και τη διαχείριση των πληροφοριακών συστημάτων και των ανθρώπινων πόρων της. Να διασφαλίσει την αποδοτικότητα της δημόσιας διοίκησης, διατηρώντας παράλληλα τη δυνατότητα προσέλκυσης των κατάλληλων δεξιοτήτων και τη συνέπεια με το ενιαίο μισθολόγιο. Να εξακολουθήσει να μειώνει τον αριθμό των μη εξυπηρετούμενων δανείων και να βελτιώσει περαιτέρω τη λειτουργία της δευτερογενούς αγοράς μη εξυπηρετούμενων δανείων.

2. Να διατηρήσει τον δυναμικό ρυθμό της σταθερής υλοποίησης του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και να οριστικοποιήσει άμεσα το κεφάλαιο για το REPowerEU με σκοπό την ταχεία έναρξη υλοποίησής του. Να εξασφαλίσει συνεχή επαρκή διοικητική ικανότητα λαμβανομένου υπόψη του μεγέθους του σχεδίου. Να προχωρήσει στην ταχεία υλοποίηση των προγραμμάτων της πολιτικής συνοχής, σε στενή συμπληρωματικότητα και συνέργεια με το σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας.

3. Να εξασφαλίσει επαρκή και ισότιμη πρόσβαση στην ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, να ολοκληρώσει την εφαρμογή του πλαισίου πρωτοβάθμιας ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης και να θεσπίσει ισχυρότερα κίνητρα για την εγγραφή επαρκούς αριθμού οικογενειακών ιατρών, προκειμένου να επιτευχθεί πλήρης πληθυσμιακή κάλυψη και εγγραφή του πληθυσμού. Να φέρει σε πέρας τη μεταρρύθμιση του κτηματολογίου με την ολοκλήρωση της κτηματολογικής χαρτογράφησης και της ίδρυσης και λειτουργίας του Ελληνικού Κτηματολογίου.

4. Να μειώσει την εξάρτηση από τα ορυκτά καύσιμα και να επιταχύνει περαιτέρω τη διαφοροποίηση των οδών ενεργειακού εφοδιασμού. Να επεκτείνει ακόμα περισσότερο την ανάπτυξη ανανεώσιμης ενέργειας με την ολοκλήρωση και την εφαρμογή των νέων νομικών πλαισίων για τη διαδικασία αδειοδότησης και για τα υπεράκτια αιολικά πάρκα, με την αύξηση του δικτύου και της δυναμικότητας αποθήκευσης ηλεκτρικής ενέργειας, την προώθηση της αποκεντρωμένης παραγωγής ανανεώσιμης ενέργειας και τη θέσπιση νομοθετικών πλαισίων για την παραγωγή ανανεώσιμου υδρογόνου και βιομεθανίου. Να εντείνει την υλοποίηση μέτρων για τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης, συμπεριλαμβανομένων στοχευμένων μέτρων για τα νοικοκυριά που πλήττονται από ενεργειακή φτώχεια και της εγκατάστασης έξυπνων μετρητών, καθώς και τις προσπάθειες πολιτικής που αποσκοπούν στην παροχή και απόκτηση των αναγκαίων δεξιοτήτων για την πράσινη μετάβαση. Να στηρίξει την απανθρακοποίηση του τομέα των μεταφορών, ιδίως με την προώθηση των ηλεκτρικών οχημάτων.

Βρυξέλλες,

Για το Συμβούλιο
Ο Πρόεδρος